

Sygn. akt I ACa 601/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Edyta Buczkowska-Żuk (spr.)
Sędziowie:	SA Wiesława Kaźmierska SA Agnieszka Sołtyka
Protokolant:	sekr. sądowy Justyna Kotlicka

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2012 r. na rozprawie w Szczecinie
sprawy z powództwa A. N. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L.
przeciwko A. C. K.

o zobowiązanie do udzielenia informacji
na skutek apelacji powódki
od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie
z dnia 2 lipca 2012 r., sygn. akt I C 242/12

oddala apelację

A. Sołtyka E. Buczkowska-Żuk W. Kaźmierska

I ACa 601/12

UZASADNIENIE

A. N. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w L. (dalej (...) lub (...)) domagała się zobowiązania pozwanej A. C. do udzielenia jej następujących informacji:

- a) danych umożliwiających identyfikację działek rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego pozwanej, których była ona posiadaczem w roku 2009;
- b) danych umożliwiających identyfikację działek rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego pozwanej, których była ona posiadaczem w roku 2010;

c) czy pozwana w roku 2009 korzystała z materiału ze zbioru odmian wskazanych w dokumencie „wykaz odmian roślin...”, stanowiącego załącznik do pozwu, jako materiału siewnego, czy też z materiału takiego nie korzystała,

d) czy pozwana w roku 2010 korzystała z materiału ze zbioru odmian wskazanych w dokumencie „wykaz odmian roślin...”, stanowiącego załącznik do pozwu, jako materiału siewnego, czy też z materiału takiego nie korzystała,

e) jeżeli pozwana korzystała z materiału ze zbioru, którejkolwiek z odmian wskazanych w pkt c) jako materiału siewnego, to w jakich ilościach w odniesieniu do konkretnej odmiany wymienionej w tym załączniku,

f) jeżeli pozwana korzystała z materiału ze zbioru, którejkolwiek z odmian wskazanych w pkt d) jako materiału siewnego, to w jakich ilościach w odniesieniu do konkretnej odmiany wymienionej w tym załączniku,

W uzasadnieniu powódka wskazała, że jest organizacją hodowców w rozumieniu przepisów art. 23 – 23c ustawy z dnia 26 czerwca 2003 roku o ochronie prawnej odmian roślin. Działając w oparciu o pełnomocnictwa udzielone przez hodowców wymienionych w pozwie oraz na podstawie przepisów art. 23a ust. 1 – 4 ustawy z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin, wystąpiła do pozwanej z wnioskami o pisemną informację dotyczącą wykorzystania przez pozwaną materiału ze zbioru odmian roślin chronionych wyłącznym prawem jako materiału siewnego, wystosowując do niej wnioski zawierający nazwę i adres siedziby hodowców, w których imieniu złożyła wnioski o udzielenie informacji oraz wskazanie odmian, w odniesieniu do których jako organizacja hodowców wnioskowała o udzielenie informacji, a także wysokości opłaty licencyjnej dla poszczególnych odmian roślin objętych ochroną wyłącznego prawa.

Pozwana A. C. nie złożyła odpowiedzi na pozew. Na rozprawie 2 lipca 2012 roku, stwierdziła, że nigdy nie kupiła materiału siewnego ani od powódki, ani od organizacji hodowców wymienionych przez stronę powodową. Nie korzystała również z tego materiału za lata 2009-2010. Nie zawierała także z powódką, czy ze wskazanymi przez nią hodowcami żadną umową (k. 35).

Wyrokiem z dnia 2 lipca 2012 r. Sad Okręgowy w Koszalinie oddalił powództwo.

Sąd ten ustalił, że pozwana A. C. jest rolnikiem. Nigdy nie korzystała z materiału ze zbioru odmian roślin chronionych wyłącznym prawem jako materiału siewnego. Nie zawierała również w tym zakresie żadnej umowy ani z A. N. sp. z o.o. w L., ani z hodowcami, których Agencja reprezentuje.

Powódka A. N. sp. z o.o. w L. jest organizacją hodowców w rozumieniu przepisów art. 23 – 23c ustawy z dnia 26 czerwca 2003r. o ochronie prawnej odmian roślin (Dz. U. z 2003 r., Nr 137, poz. 1300, ze zm.).

Powódka, działając w oparciu o pełnomocnictwa udzielone jej w 2009 i 2010 roku przez hodowców, posiadających prawa do odmian roślin chronionych, wystąpiła do pozwanej z wnioskami o udzielenie pisemnych informacji dotyczących wykorzystania przez nią materiału ze zbioru odmian roślin chronionych wyłącznym prawem jako materiału siewnego.

Powódka wnioskowała do pozwanej o udzielenie informacji za rok 2009 – wnioskiem z 9 lutego 2010 roku. W związku z faktem, że pozwana nie udzieliła odpowiedzi na przesłany jej wniosek, powódka pismem z 1 lipca 2010 roku zatytułowanym „Ponaglenie” wezwała ją ponownie do dobrowolnego udzielenia wymaganych prawem informacji za rok 2009. Również w tym przypadku, pozwana nie udzieliła odpowiedzi. .

Powódka wnioskowała do pozwanej o udzielenie informacji również za rok 2010 – pismem z 1 lipca 2010 roku.

Pozwana nie odpowiedziała na żadne pismo powódki.

Powódka A. N. sp. z o.o. w L. co roku podejmuje działania mające na celu ochronę praw niematerialnych hodowców roślin. W tym zakresie kieruje do losowo wybranych rolników zapytania, czy korzystali z odstępstwa rolnego, czyli czy wykorzystywali materiał, który zebrali w swoim gospodarstwie do ponownego siewu, gdyż wykorzystanie tego

materiału wymaga zgody hodowcy. W przypadku skorzystania z odstępstwa rolnego, koniecznym jest uiszczenie stosownej opłaty licencyjnej, a wysokość tej opłaty zależy od gatunku rośliny.

W obrocie może występować tylko kwalifikowany materiał siewny. Opakowania takiego materiału muszą zawierać urzędową etykietę. Jeśli rolnik zakupi materiał siewny licencjonowany, to w cenie zakupu jest opłata za prawo do tej odmiany.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że obowiązek udzielenia informacji wskazanych w petitum pozwu oraz we wnioskach o udzielenie informacji, kierowanych do pozwanej, wynika z przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin. Zgodnie z treścią art. 23 cytowanej ustawy, posiadacz gruntów rolnych może, za opłatą uiszczaną na rzecz hodowcy, używać materiału ze zbioru jako materiału siewnego odmiany chronionej wyłącznym prawem, z zastrzeżeniem ustępu 3, który wskazuje, że posiadacz gruntów rolnych o powierzchni do 10 ha może używać materiału ze zbioru odmiany chronionej wyłącznym prawem, będącej odmianą roślin, o których mowa w ust. 2 pkt 1, jako materiału siewnego bez konieczności uiszczenia opłaty na rzecz hodowcy.

Wysokość opłaty, sposób oraz termin jej uiszczenia, są, zgodnie z ust. 4 art. 23, ustalane w umowie zawartej między hodowcą a posiadaczem gruntów rolnych albo, hodowcą a organizacją reprezentującą posiadaczy gruntów rolnych, albo organizacją hodowców a posiadaczem gruntów rolnych, albo organizacją hodowców a organizacją reprezentującą posiadaczy gruntów rolnych.

W braku takiej umowy, opłatę tę ustala się zgodnie z ustępem 5 art. 23 powyższej ustawy, który stanowi, że wynosi ona 50 % opłaty licencyjnej za daną kategorię materiału siewnego, ustalonej w danym roku przez hodowcę tego materiału oraz powinna być uiszczona w terminie 30 dni od dnia wykorzystania materiału ze zbioru, jako materiału siewnego odmiany chronionej wyłącznym prawem.

W powyższym zakresie, posiadacz gruntów rolnych zobowiązany jest, na wniosek hodowcy lub organizacji hodowców, udzielić na piśmie informacji umożliwiających identyfikację działek rolnych, w rozumieniu przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, wchodzących w skład gospodarstwa rolnego posiadacza gruntów rolnych. Nadto powinien złożyć oświadczenie o wykorzystaniu bądź niewykorzystaniu materiału ze zbioru, odmian chronionych wyłącznym prawem, jako materiału siewnego wraz z podaniem nazw odmian, w stosunku do których wyłączne prawo posiada hodowca (lub hodowcy reprezentowani przez ich organizację) oraz o ilości materiału ze zbioru, odmian chronionych wyłącznym prawem, wykorzystanego jako materiał siewny. Nadto, koniecznym jest podanie informacji zawierających imię i nazwisko oraz adres miejsca zamieszkania albo nazwę i adres siedziby przetwórcy, który wykonał dla posiadacza gruntów rolnych usługę przygotowania do rozmnażania materiału ze zbioru na materiał siewny oraz imię i nazwisko oraz adres miejsca zamieszkania albo nazwę i adres siedziby podmiotu, od którego posiadacz gruntów rolnych nabył kwalifikowany materiał siewny odmiany lub odmian, wraz ze wskazaniem ilości tego materiału (art. 23a ust. 4 ustawy).

W okolicznościach niniejszej sprawy, bezspornym jest, że strony nie zawarły umowy ustalającej wysokość opłaty za korzystanie z odstępstwa rolnego. Co więcej, powódka nie przedstawiła żadnego dowodu na to, że A. C. kiedykolwiek zakupywała, czy korzystała z materiału siewnego chronionego wyłącznym prawem hodowców, których reprezentuje. Pozwana zaś zaprzeczyła, aby taki materiał stosowała. O ile więc powódka, w celu ochrony praw niematerialnych hodowców roślin, których reprezentuje, ma prawo do kierowania stosownych wniosków do rolników, z zapytaniem czy korzystali z odstępstwa rolnego i w jakim zakresie, tak nie jest to uprawnienie absolutne, sprowadzające się do kierowania zapytań do rolników, którzy z odstępstwa rolnego nigdy nie korzystali.

W ocenie Sądu, strona powodowa występując z rozpatrywanym pozwem winna wskazać, na jakich, oraz jaką drogą pozyskanych informacjach, kieruje do danego rolnika żądanie udzielenia informacji. Wskazać należy, iż zgodnie z treścią art. 23 ust. 3 w zw. z art. 23a ust. 1 ustawy do udzielenia (...)pisemnej informacji zobowiązani są posiadacze gruntów rolnych o powierzchni od 10 ha (a po nowelizacji dokonanej ustawą z 1 lipca 2011 roku co do zasady od 25 ha). Powódka nie wskazuje natomiast, jaką drogą uzyskuje informacje o areale gruntów posiadanych przez danego

rolnika. Jeśli zaś informacje takie posiada, w jakim celu kieruje do rolnika żądanie podania danych umożliwiających identyfikację działek rolnych wchodzących w skład jego gospodarstwa rolnego. Nie można przy tym wykluczyć, że informacje te uzyskiwane są w sposób pozaprawny. W takim wypadku roszczenie Agencji nie zasługiwałoby na ochronę.

Sąd podkreślił, że podobne stanowisko wyrażane jest w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. W wyroku z 10 kwietnia 2003 roku w sprawie S. v. (...) (sygn. C — 305/00, LEX nr 154428), dokonano interpretacji art. 8 rozporządzenia Komisji nr 1768/98 z 24 lipca 1995 roku ustanawiającego przepisy wykonawcze w zakresie odstępstwa rolnego przewidzianego w art. 14 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 2100/94 w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin (Dz.U.U.E.L.1995.173.14). Orzeczenie zapadło na kanwie stanu faktycznego, w którym niemiecki rolnik odmówił w ogóle udzielenia tamtejszemu odpowiednikowi powoda informacji o ewentualnym korzystaniu z materiału ze zbioru w ramach odstępstwa rolnego, argumentując, że brak podstaw do występowania z odpowiednim wnioskiem w razie braku jakichkolwiek "poszlak" wskazujących na fakt korzystania przez niego z dobrodziejstw tej instytucji. ETS, w skrócie, uznał, iż obowiązek informacyjny rolnika aktualizuje się dopiero w przypadku istnienia "poszlak" (some indications) wskazujących na sporną okoliczność. Powyższe orzeczenie powoływane jest także przez krajowych komentatorów, w zakresie wykładni obowiązków informacyjnych przewidzianych przez art. 23a ustawy (zob. K. Jasińska, komentarz do art. 23a w: K. Felchner (red.), Ustawa o ochronie prawnej odmian roślin. Komentarz LEX 2009r.). Wydający w powołanej sprawie opinię Rzecznik Generalny, zajął jeszcze bardziej restrykcyjne stanowisko, wskazując, iż obowiązek udzielenie informacji powinien być ograniczony do rolników, którzy w przeszłości nabyli materiał objęty ochroną i stąd też znajdują się w sytuacji umożliwiającej im jego zasadzenie, bez względu na to, czy z możliwości takiej skorzystali, czy też nie.

W okolicznościach rozpatrywanej sprawy strona powodowa nie powołała żadnych poszlak, który wskazywałyby na zastosowanie przez pozwaną materiału siewnego w ramach odstępstwa rolnego, a w szczególności nie powołała informacji, aby w przeszłości rolnik ten miał nabywać taki materiał. Nadto, nie wskazała, aby pozwana posiadała areal rolny, z którym ustawa wiąże obowiązek udzielenia żądanych przez powódkę informacji, czy choćby tylko trudnienia się przez nią uprawą ziemi, z czym należałoby wiązać ewentualne nabycie przez pozwaną omawianego materiału. W tym zakresie natomiast, to powódkę, zgodnie z treścią art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c, obciąża obowiązek dowodowy, z którego wywodzi ona skutki prawne. Samo kierowanie wniosków do pozwanej o udzielenie informacji żądanych przez powodową (...), nie może stanowić podstawy do uwzględnienia roszczenia, skoro brak jest zdarzeń prawnych czy faktycznych, które warunkowałyby obowiązek A. C. do informowania powódki we wskazanym przez nią zakresie.

W tym stanie rzeczy, brak było uzasadnionych podstaw do występowania przeciwko pozwanej z rozpatrywanym powództwem, stąd należało je oddalić.

Powyższy wyrok zaskarżyła apelacją strona powodowa. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła

1. obrazę prawa materialnego, a to:

- przepisów art. 23a ust. 4 ustawy o ochronie prawnej odmian roślin poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że obowiązek udzielenia powodowi przez pozwanego informacji objętych petitom pozwu aktualizuje się jedynie w momencie istnienia poszlak, że dany rolnik korzystał z materiału siewnego będącego przedmiotem ochrony oraz
- przepisów art. 23 ust. 2 w zw. z art. 23a ust 1 ustawy o ochronie prawnej odmian roślin poprzez ich błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że powód kierując pozew o udzielenie informacji winien wskazać jaką drogą pozyskał informacje na podstawie których ten pozew kieruje.

2. obrazę przepisów prawa procesowego a to przepisu art. 231 § 1 w zw. z art. 230 Kodeksu postępowania cywilnego poprzez jego niezastosowanie, w okolicznościach, gdy zachodził w sprawie podstawy do jego

zastosowania.

W związku z powyższym wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Uzasadnienie apelacji rozszerza podniesione w niej zarzuty.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja okazała się niezasadna.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż Sąd apelacyjny w pełni podziela i akceptuje ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy i przyjmuje je za własne, bez potrzeby ponownego przytaczania. Tylko bowiem w sytuacji dokonania przez Sąd pierwszej instancji niewadliwych ustaleń faktów, można rozważać prawidłowość zastosowania norm prawa materialnego czy też prawidłowość procedowania.

Jedynym zarzutem, który można uznać za skuteczny z podniesionych w apelacji jest fakt naruszenia art. 231 k.p.c. w zw. z art. 230 k.p.c. Sąd Okręgowy nie poczynił bowiem jakichkolwiek ustaleń dotyczących areálu gruntu posiadanego przez pozwaną, tym samym nie zaistniały podstawy w zgromadzonym materiale dowodowym do przyjęcia, iż jest on niższy niż 10 ha. Natomiast na rozprawie apelacyjnej pozwana potwierdziła, iż w okresie objętym pozwem posiadała wyższy areał gruntu. Stąd też wszystkie dywagacje Sądu Okręgowego w tej materii należy uznać za kontrfaktyczne.

To jednak uchybienie pozostało bez wpływu na treść rozstrzygnięcia, gdyż nie stanowiło samoistnej podstawy oddalenia powództwa. W tej kwestii Sąd pierwszej instancji przede wszystkim wskazał, iż powód nie udowodnił, aby pozwana kiedykolwiek korzystała z uprawnienia wskazanego w art. 23 ustawy z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin. Nie wykazał także, aby kiedykolwiek nabywała materiał nasienny objęty ochroną na rzecz hodowców zrzeszonych u powoda. Tym samym nie wykazał, iż była w ogóle zobowiązana do udzielenia informacji w trybie art. 23a wyżej cytowanej ustawy. Należy bowiem zauważyć, iż art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin, zarówno w brzmieniu obecnie obowiązującym jak i obowiązującym w okresie objętym pozwem jednoznacznie wskazuje, iż obowiązek informacyjny dotyczy posiadacza gruntów albo organizacji reprezentujących tych posiadaczy dotyczy tylko informacji dotyczącej wykorzystania materiału ze zbioru, o którym mowa w art. 23 ust. 2 pkt.1 jako materiału siewnego. W pierwszej kolejności posiadacz gruntów musi więc uzyskać jakikolwiek zbiór we własnym gospodarstwie, aby wykorzystać go jako materiał siewny. Do uzyskania takiego zbioru przynajmniej jednak za pierwszym razem musi nabyć materiał siewny. Dopiero, gdy posiadacz gruntu kiedykolwiek nabędzie dany materiał siewny można mówić o ziszczeniu się obowiązku udzielenia informacji o jego dalszych losach, a przede wszystkim o wykorzystaniu zbiorów do dalszej produkcji. Dopiero także wtedy realizuje się obowiązek posiadacza udzielenia informacji w zakresie danych określonych w art. 23a ust.2 ustawy z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin. Pozwana konsekwentnie w toku procesu zaprzeczała, aby kiedykolwiek uprawiała rośliny objęte ochroną należną podmiotom zrzeszonym u powoda, a powód skutecznie temu faktowi nie zaprzeczył. Nie wykazał więc, aby po stronie pozwanej urzeczywistnił się obowiązek udzielenia jakiejkolwiek informacji. Uprawnienie powoda nie może bowiem służyć celom poszukiwawczym, polegającym na uzyskiwaniu w trybie art. 23a ust.2 informacji o tym co uprawia od kogokolwiek, kto jedynie posiada gospodarstwo rolne bądź grunty rolne, nie stanowiące gospodarstwa rolnego. Byłoby to uprawnienie zbyt daleko idące i naruszające bez uzasadnionej potrzeby sferę osobistą posiadaczy, a nawet ich interes ekonomiczny. Słusznie bowiem podnosi pozwana, iż organizacji o charakterze zbliżonym do powoda jest wiele, a odpowiadanie na każde zapytanie jakiejkolwiek organizacji hodowców jest nie tylko czasochłonne, ale także wymaga nakładów finansowych.

Sąd Apelacyjny w tym składzie w pełni zgadza się ze stanowiskiem tutejszego Sądu zaprezentowanym w wyroku z dnia 10 maja 2012 r. sygn. akt: I ACa 159/12, zgodnie z którym prawidłowa interpretacja art. 23 a ustawy z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin (Dz. U. Nr 137, poz. 1300, ze zm.), z uwzględnieniem wzajemnych relacji pomiędzy jego ust. 1 a ust. 4 prowadzi do wniosku, że podstawową informacją, jaką hodowcy bądź ich organizację mogą żądać od posiadaczy gruntów są informacje o wykorzystaniu materiału ze zbioru. Jeżeli posiadacz złoży oświadczenie, że takiego materiału nie wykorzystuje nie można żądać od niego podania innych

informacji, ponieważ w takiej sytuacji uzyskanie owych informacji nie służyłoby celowi, w jakim są one zbierane. Oczywistym jest, iż informacje te mają służyć ewentualnemu nałożeniu opłat licencyjnych, co do których podstawą nałożenia jest wykorzystywanie materiału. Chybione jest przy tym powoływanie się na przepis art. 23c wyżej cytowanej ustawy przewidujący prawo kontroli posiadacza gruntów, bowiem tą zainicjować może ewentualnie tak pozytywne jak i negatywne oświadczenie posiadacza co do korzystania z materiału ze zbioru, a nie informacja co do danych identyfikujących posiadane działki rolne; trudno doszukać się jakiegokolwiek związku pomiędzy odmową przekazania danych o posiadanych działkach, a realizacją uprawnień kontrolnych. Roszczenie z art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin (Dz. U. Nr 137, poz. 1300, ze zm.) służy zaspokojeniu interesów ekonomicznych podmiotów uprawnionych do jego zgłoszenia, bowiem zmierza do prawidłowego nałożenia opłat licencyjnych. Nie jest to roszczenie o charakterze kontrolnym, służące weryfikacji istnienia lub nie istnienia zobowiązania majątkowego pozwanego wobec podmiotu trzeciego – uprawnionego hodowcy, bowiem taki charakter miałoby ewentualne roszczenie wywiedzione na podstawie art. 23 c ustawy (o udostępnienie dokumentów, wpuszczenie na teren gospodarstwa itd.).

Skoro zaś powód tego faktu nie tylko nie wykazał, ale także nie uprawdopodobnił rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego uznać należy za całkowicie prawidłowe.

Wobec powyższego apelację na podstawie art. 385 k.p.c. oddalono, o czym orzeczono w sentencji wyroku.

W. Kaźmierska E. Buczkowska-Żuk A. Sołtyka